

Література

1. Беглий О.В. Організаційно-правові аспекти попередження засмічення космічного простору/О.Беглий//Юридичний вісник . – 3(12) . – 2009 . – С.24–26
2. Ліпкан В.А. Національна безпека України: навч. посібник / В.А. Ліпкан. – К.:КНТ, 2009. – 576 с.
3. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : Постанова Верховної ради України; від 05.03.1998 № 188// Відомості Верховної Ради України. – 1998 р. – № 38. – Ст. 248.

УДК 341.229 (043.2)

Юркова Т. В., к.ю.н., доцент,
Миколаївський національний університет
ім. В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв

Семенуха І. О., студент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

РЕЄСТРАЦІЯ КОСМІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ В МІЖНАРОДНОМУ КОСМІЧНОМУ ПРАВІ

Важливе місце в механізмі регулювання правовідносин в міжнародному космічному праві належить актам Генеральної Асамблеї ООН. Майже всі багатосторонні міжнародні угоди в цій галузі є відображенням резолюцій Генеральної Асамблеї і Конвенція про Реєстрацію 1975 року не є виключенням.

Конвенція про Реєстрацію космічних об'єктів, що запускаються у космічний простір передбачає обов'язок запускаючої держави або держав надавати державну приналежність космічному об'єкту. Звісно, в цьому є певна практична та юридична необхідність. Сама ідея не є новою.

У 1944 році вимога щодо реєстрації була закріплена у положеннях Чиказької конвенції. Стаття 17 Чиказької конвенції передбачає, що повітряне судно належить тій державі, в якій воно зареєстроване. Це означає, з одного боку, що повітряне судно користується юридичним захистом з боку держави, а з іншого боку, держава має нести відповідальність за використання повітряного судна, занесеного до її реєстру, перед третіми особами.

Також Чиказька конвенція вимагає реєстрації повітряного судна лише в одній державі, але передбачає можливість зміни реєстрації шляхом вилучення повітряного судна з державного реєстру однієї держави і занесення до іншого. Крім цього, стаття 20 вимагає наявності у повітряного судна, зайнятого у міжнародних повітряних сполученнях наявності спеціальних реєстраційних знаків та номеру. Слід відмітити, що національна належність повітряного судна породжує велику кількість зобов'язань для держави реєстрації.

Яким чином сьогодні регулюється питання реєстрації космічних об'єктів необхідно розібратись, оскільки в цьому питанні існує низка особливих проблем та невизначеність. Основоположний документ в міжнародному космічному праві – Договір про космос 1967 року – взагалі не містить жодних вказівок щодо реєстрації і не згадує в своєму тексті про це питання. Вже у 1975 році до Конвенції про Реєстрацію у статтях 2, 3 було закріплене зобов'язання для держав та Генерального Секретаря ООН здійснювати реєстрацію, оскільки відповідні вимоги містить стаття 4.

Положення Конвенції про Реєстрацію передбачають, що реєстрацію космічного об'єкту можна відкласти до моменту його запуску, оскільки до запуску космічного об'єкту політ не вважається завершеним, а космічний об'єкт на поверхні не підпадає під дію міжнародних прав і обов'язків.

Держава реєстрації визначена в статті 1 в Конвенції про Реєстрацію як держава, що здійснює запуск, до реєстру якої занесений космічний об'єкт. Держава має внести до свого реєстру космічний об'єкт, коли він запущений на навколоземну орбіту або далі в космічний простір, а також повідомляє про це Генерального Секретаря ООН.

Якщо запуск космічного об'єкта здійснює декілька держав, то в такому випадку вони мають шляхом спільної згоди визначити державу, яка має зареєструвати космічний об'єкт.

Стаття 4 Конвенції про Реєстрацію містить перелік даних, які держава реєстрації зобов'язана якомога скоріше повідомити Генеральному Секретарю. Це назва запускаючої держави, відповідні позначення об'єкту або його реєстраційний номер, час та місце запуску, основні орбітальні параметри (час обороту навколо орбіти, нахилення, апогей, перигей), основне призначення об'єкту.

Що стосується поняття «запускаючої держави», то слід зазначити, що в міжнародних документах використовується декілька термінів. Термін «запускаюча держава», вперше використаний в Угоді про Рятування, передбачає державу, відповідальну за запуск, а якщо відповідальною є міжнародна міжурядова організація, цю організацію, з усіма відповідними зобов'язаннями та наслідками, які впливають з чинних для них міжнародних угод.

У Конвенції про відповідальність 1972 року цьому терміну надається більш широке тлумачення, в якому «запускаюча держава» описується наступним чином: 1) держава, що запускає чи забезпечує запуск космічного об'єкту; 2) держава, з території чи установки якої космічний об'єкт був запущений (слід пам'ятати, що запуск включає і спробу запуску). Зі змісту статті 1(в) випливає, що запускаючою державою може бути один з трьох видів держав – держава, що забезпечує запуск, держава, яка безпосередньо запускає, держава, територія чи установка якої використана для запуску. Ці

держави можуть також включати державу, що володіє космічним об'єктом або здійснює космічну діяльність за допомогою космічного об'єкту.

Таким чином, можна зробити висновок, що існуючі міжнародно-правові норми досить широко та детально тлумачать термін «запускаючи держава», але, це питання вимагає додаткового тлумачення в кожному конкретному випадку.

Система сучасного космічного права досить недосконала, ціла низка юридичних питань виникає і відносно реєстрації космічних об'єктів, точніше юрисдикції, контролю та відповідальності, з якими пов'язана реєстрація. Якщо запуск здійснює декілька держав, всі питання відповідальності регулюються їх угодою (контрактом); якщо вчені однієї держави здійснюють наукову діяльність на космічному об'єкті іншої держави – право якої держави має застосовуватись у випадку нанесення шкоди відвідувачами? Подібні питання, як правило, вирішуються і за допомогою норм міжнародного приватного права.

Література

1 .Договір про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи Місяць та небесні тіла, 1967 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_480

2. Угода про спасіння космонавтів, рятування космонавтів та повернення об'єктів, запущених у космічний простір, 1968 року.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_483

3. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, спричинену космічними об'єктами, 1972 року.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_126

4. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускають в космічний простір, 1974 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/995_126